

עוד הערות בעניני עירובין בעיר גדולה - שיעור 333

עיינן בשיעורים 87, 88, 277, 325

I. איזהו רשות הרבים שו"ע א"ח (סי' שמ"ה סט"ז)

- (א) רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה (שצט ז"ע): שכן מצינו במשכן ששתי עגלות היו מהלכות זו בצד זו רחב כל אחת ה' אמות הרי כאן עשרה וה' אמות ריוח שבין עגלה לעגלה ואמה יתירה הוה דקאי בן לוי דכי משתלפי קרשים הוה נקיט להו (שצט ז"ע והש"י שס)
- (ב) ואינם מקורים דרה"ר מקורה אינה רה"ר לפי שאינה דומה לדגלי מדבר (שצט ה:) ותחת גג החניות צ"ע אם הוא רה"ר
- (ג) ואין להם חומה סביב העיר או הר ואפילו אם יש סביב העיר חומה נחשבת רה"ר אם השערים מפולשים משער לשער בשוה ואין להם דלתות או בשיש להם דלתות אלא שאין הדלתות ננעלות בלילה וכן מצינו בירושלים שלא נחשבה לרה"ר מפני שדלתותיה נעולות בלילה (עירונין ה:) לשיטת הט"ז אפילו דלת אחת נעולה בלילה ג"כ מבטלת את הרה"ר (ט"ז שמ"ה - ה) ודעת המג"א (שס"ד - ז) צריך שתי דלתות
- (ד) ויש אומרים שכל שאין ששים ריבוא עוברים בו (בכל יום להצית יוסף) אינו רה"ר זה לפי דעת רש"י (עירונין נ"ט) ועוד כמה ראשונים ועיינן בה"ל (שמ"ה - ז ד"ה שלין ששים ריבוא) וטעמייהו דילפו מדגלי מדבר שהיו שם ששים ריבוא בוקעין" ודעה ראשונה בשו"ע הוא דעת הרמב"ם ודעימיה שאין צריך ס' ריבוא וטעמייהו שאין לנו ללמוד מדגלי מדבר אלא לענין רה"ר ממש (physical) שלא תהא מקורה ושיהי' בה שש עשרה אמה ושתהא מפולשת אבל לא למנין הדורסים (בה"ל שמ"ה - ז)

II. רשות הרבים דעיר צריך ס' ריבוא בוקעין בו

- (א) עירות ווארשא וויען אמסטערדאם אנטווערפן פאריז היו שם ס' ריבוא והיו שם עירובין וכווארשא היו יותר מב' פעמים ס' ריבוא יהודים חסידים וצדיקים ואנשי מעשה ועד המלחמה היו שם עירוב ואין פוצה פה ובפאריז התירו הגאון החזו"א והגאון רב חיים עוזר גראזינסקי זצ"ל לערב עיינן שו"ת משנה הלכות (ס - ז - ד 76 ד"ה והשניט)
- (ב) ועיינן אג"מ (ב - קל"ט - ה ד"ה ולכן) יש חילוק בין רה"ר דעיר לרה"ר דדרכים דדרכים אם אין עוברין שם ס' ריבוא הרי ממילא אין שם ס' ריבוא ואין רה"ר ורה"ר דעיר הפירוש עוברין בו בעיר לא בכל רחוב ורחוב אלא שצריך להיות בחוץ ס' ריבוא בעיר ועיינן אג"מ (ד - פ"ז) דצריך לאמוד כמה תושבים יהיו נמצאים שיהיו מהם אינשי שנמצאו ברחובות שסך כזה שהיה במדבר ממילא צריך ד' או ה' פעמים ס' ריבוא ולכן בברוקלין דיש קרוב לג' מיליון אנשים יש כאן ס' ריבוא ברחובות ויש רה"ר דאורייתא אבל בווארשא היו שם רק 1.8 מיליון ולכן לא היה ס' ריבוא ברחובות ורק שם מועיל עירוב ולא בברוקלין
- (ג) אמנם נתגלה לנו דבעיר פאריז קודם המלחמה השניה היה עירוב ופאריז היא בערך 41 sq.miles דפחותה מי"ב על י"ב מיל והיה שם קרוב לשלשה מיליון אנשים ולכאורה אין זה קושיא שהעירוב בפאריז נתקן בשיטת ובהסכמת החזו"א (ק"ז - ג) שרחובות שלנו נחשבים כרשות היחיד מן התורה משום שנידונים בעומד מרובה על הפרוץ אמנם עיינן באג"מ (ה - כ"ח - ג וח) דשיטת החזו"א דבר תמוה שנמצא שהכרכים היותר גדולים הם רה"י ורק הכפרים ועיירות הקטנים ביותר שאין להם אלא רחוב מפולש אחד הוא בדין רה"ר להיפוך מכפי שכל ישראל סוברין וכדכתב הוא בעצמו שהמשנה ברורה כתב שלא כדבריו ומוכרחין לומר דרק בפרצה בעלמא שייך הדין דעומד מרובה ודלא כהחזו"א אלא כהמ"ב ובנ"ד זה לא פרצה רק דרך השתמשות ברחובות וחצרות ואינו נחשב כסתום ואם הישוב היהודים והעירוב היה ביד פאריז חוץ ליי"ב מיל אינה קושיא כלל ואיני יודע המציאות ולכן הראשון עיקר
- (ד) ועוד נתגלה לנו דהיום אין ששים ריבוא בוקעין בברוקלין שנתקטנו סכום הישוב מקרוב לג' מיליון לרק יותר מב' מיליון ולכן גם אפשר שרב משה מודה דיכול לערב בבארא פארק דדומה לקיו גארדין הילס שהיא קטנה לענינים אלו דאין בו ס'

ריבוא בוקעין ושלא נכנס הייווי בעירוב וגם אם העמידו משגיח שיראה בכל ע"ש קודש ועיין באג"מ (ד - פ"ו) דעיקר העירוב צריך להיות בהסכם כל הרבנים אשר בקיו גארדין הילס משא"כ העירוב בכארא פארק דלפי שיטת האג"מ נעשה שלא כהלכתה ואפילו אם אין ס' ריבוא בוקעין דהעירוב גרם שנאה גדולה ופרידה גדולה ומשום הכי אינו מותר וגרם עוד חילול ה' בפרהסיא ולכן אפילו אם היה מותר מדינה עון גדול לעשות עירוב זה מטעם תענוג לנשים או לדברים אחרים שאין עומדים לפני חילול ה' בפרהסיא ועוד עיין באג"מ (ד - פ"ח ד"ה והנה מסתבר) שאיכא ימים בימי הקיץ שבאים לקאני איילענד וברייטאן יותר ממיליון איש ביום אחד ודאי שאיכא ס' ריבוא בוקעין ואפשר דסגי בזה להחשיב רה"ר גם על כל השנה שלא הכל הזכירו שיטת הבית יוסף דסברי דצריך שבכל יום יהיו עוברין בו ס' ריבוא דרש"י ותוספות והרא"ש לא הזכיר בכל יום ועוד כתב דאולי שנכנס שם האיסט סייד וואל סטריט וסיטי האל והסביבה בהריבוע שהוא עוד איזה מיליונים ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דחלק מקווינס נכנס בהריבוע ולכן אין זה קושיא כלל דיש ס' ריבוא בוקעין וי"א דיש מנין גדול שיושבים בסתר בעירינו שאינו נחשבים במנין ה' census

(ה) ועוד נתגלה לנו די"א דאם יש מחיצות על שפת הים על ג' צדדים או שנעשה מחיצות במקום המגולה בצד הג' יש להתיר העירוב אפילו לדעת האג"מ עיין באג"מ (ה - כ"ח - ח) כשאיכא ס' ריבוא צריך דלתות אף כשאינו בדין רה"ר (אג"מ ב - קל"ט - ג) ואבאר עוד בס"ד בהשיעור

(ו) ועוד נתגלה לנו דמבוי סתום שהוא חלק מרשות הרבים ופתוח לתוכו לדעת רב משה דאין לערב אפילו מבוי סתום שנכנס לרה"ר (dead end street) כך שמענו מרב דוד בשם אביו שזה דעתו וכן משמע מהאג"מ (ה - כ"ח - י"ט) בענין העירוב בסיגיעט שהיא מוקפת בחומה גבוהה משלש רוחות ושעריה נעולין תמיד דא"א ליכנס שם מכונית אלא בפתיחת השומר וגם הולכי רגל א"א להם ליכנס אלא במקום עמידת השומר דרך פתח קטן ויש לשאול למה צריך האג"מ להאריך כל כך בענין הסתימה ולכן משמע דאם פתוח לצד רה"ר ולא לצד הים היה אסור לערב המקום ולטלטל שם ועוד מאריך לומר דלצד ים לא שייך להליכת אינשי וקשה למה צריך להאריך לכאורה יכול לערב שהוא מבוי סתום לכן צריך לומר דאפילו מבוי סתום (dead end) שהוא פתוח לרה"ר והוא חלק מרה"ר אסור לערב בצורת הפתח ורק בדלתות יש להתיר דכיון שהוא רה"ר דעיר אין חילוק בין מבוי מפולש למבוי שאינו מפולש ורק ברה"ר דדרכים יש חילוק זה (דעת עצמי)

(ז) העירובין ב' Manhattan Beach וב' Staten Island אבאר בהשיעור בס"ד

III. למעשה

(א) קשה להקל בעניני שבת שהוא מן התורה וחמורה מאד ועיין בספר קריינא דאגרתא (י"ז) דבעל קהלת יעקב כתב על שאלתנו שבזמנו "שבמקום הוראתו של החכם צריך לעשות כהוראתו (שלה"ג פ"ק דע"ז) ובכלל אני חשבתי שכל הערעורים נובע מאיזו אברכים וכיון שהגר"א קטלר והגר"מ פיינשטיין אוסרין כן ההלכה וכן אנו נוהגים תדיר שלא לסמוך על עירוב העיר אפילו כשהוא נחוץ מאד" ועיין שם שנתן ז' טעמים שלא לסמוך על עירוב העיר (א) דלתות נעולות (ב) שכירות מראש העיר (ג) עמודי העירוב אינם עומדים ישר (ד) הוחזק שהעירוב מתקלקל (ה) נפסלה המצה שעירבו ועוד עיין שם

(ב) ועיין בשו"ת דברי יציב (ז - קע"ג - ה) שהתיר לעשות עירוב כענינינו אולם כתב "ובנ"ד הרי יש רבנים ות"ח שמתנגדים ומנמקים זאת בטעמים ע"פ הלכה ופשיטא שאין ביד ב"ד לכופם ועכ"פ כל זמן שלא כפו אותם ולא הסכימו לערב לא מהני מידי" ושמעתי מרב דוד פיינשטיין שהם מחויבים להיות מודים לעירוב אפילו אם אינם משתמשים בה

(ג) ושמענו מרב דוד פיינשטיין דמי שאומר בשם אביו הגאון רב משה דבתיקון זה או בתיקון אחר בעיר גדולה כברוקלין או אפילו חלק קטן שרב משה הסכים שמותר לערב הוא משקר דברי אביו והוא משקר דברי תורה ובקיצור יכול לומר כל מה שירצה בענין העירוב אבל אין לומר שרב משה התיר באופן זה כי הוא לא התיר בשום אופן לעשות עירוב כברוקלין כמו שרב אהרן קטלר לא התיר בשום אופן לעשות עירוב במאנהעטן שהוא יותר קל לערב מדינה

(ד) וסוף דבר כל זה דרך יגדיל תורה ויאדיר וצריך שאלת חכם הבקי בענינים אלו